

ΗΛΙΑ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

**ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ**

ΗΛΙΑ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή
2. Ο Περιφερειακός Προγραμματισμός και η Διοίκησή του
3. Το πλαίσιο της Διοίκησης του Περιφερειακού Προγραμματισμού
5. Ο Περιφερειακός Προγραμματισμός σαν Δημόσιο Αγαθό
6. Η Διοίκηση του Περιφερειακού Προγραμματισμού σε ένα σύστημα, κεντρικών θέσεων
7. Το προτεινόμενο υπόδειγμα
8. Συμπεράσματα
Βιβλιογραφία

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο άρθρο αυτό επιχειρείται μία προσέγγιση στα προβλήματα της Διοίκησης του Περιφερειακού Προγραμματισμού. Ειδικότερα εξετάζεται η εξέλιξη του Περιφερειακού Προγραμματισμού και της Διοίκησής του, ο Περιφερειακός Προγραμματισμός σαν Δημόσιο Αγαθό, η ιδιαιτερότητα της δομής και λειτουργίας της, η εγκατάστασή της στο χώρο μέσα από τη διαδικασία της θεωρίας της κεντρικής θέσης και προτείνεται ένα σχετικό υπόδειγμα, που δανείζεται γνωστές μεθόδους από τη περιφερειακή ανάλυση.

Πέρα από το προσωπικό ενδιαφέρον στο θέμα, αφορμή του άρθρου αποτέλεσε και η διάθεση αναφοράς, στα πλαίσια του τόμου αυτού, στο έργο του τιμωμένου και Δασκάλου μου Ι. Πίντου, που πριν 20 περίπου χρόνια βλέποντας το ίδιο θέμα από άλλη επιστημονική άποψη [ΠΙΝΤΟΣ, 1965], είχε θεωρήσει το διοικητικό μηχανισμό απαραίτητη προϋπόθεση επιτυχίας της Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης. Ιδιαίτερα είχε αναφερθεί στην ανάγκη ύπαρξης ιδιαίτερων φορέων και οργάνων για τον περιφερειακό Προγραμματισμό, διοικητικής αποκέντρωσης, και συντονισμού αλλά και κάθε άμεσης και έμμεσης συμμετοχής του πληθυσμού στην χάραξη και πραγμάτωση της αναπτυξιακής διαδικασίας.

2. Ο ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ

Από την εποχή της μαθηματικοποίησης (ποσοτικοποίησής) της η Οικονομική στηρίζεται σε τέσσερες αρχές [TINBERGEN, 1956]:

- ένα σύστημα εξισώσεων, που περιγράφει την οικονομική ανάπτυξη
- ένα σύνολο καθορισμένων στόχων
- την κυβερνητική ελευθερία επιλογής και εισαγωγής νέων μέσων πολιτικής
- τη δυνατότητα επίτευξης των στόχων με την κατάλληλη χρήση των διατιθέμενων μέσων.

Όμως, διαχρονικά, η εισαγωγή της χωρικής διάστασης συμπλήρωσε την παραπάνω θεώρηση. Μαζί με την Οικονομία στρατολογήθηκαν οι έννοιες του περιβάλλοντος, των μεταφορών και της κοινωνιολογίας [KLAASSEN, 1978].

Οι παραδοσιακοί σκοποί τής οικονομικής πολιτικής, όπως η αύξηση του εθνικού προϊόντος, η ισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών, η πλήρης απασχόληση και η σταθερότητα του επιπέδου των τιμών μπήκαν σαν περιφερειακές μεταβλητές. Αυτό σημαίνει ότι η εισαγωγή, επιλογή και εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων για επίτευξη των σκοπών αυτών έπαυσε να αποτελεί προνόμιο της κυβέρνησης, δηλαδή του κεντρικού οργάνου διοίκησης. Η επίδραση οικονομικών και κοινωνικών ομάδων, όπως των εργατικών συνδικάτων, των γυναικείων ενώσεων, των σπουδαστών, των συνεταιρισμών, των οπαδών της προστασίας του περιβάλλοντος και γενικά των κοινωνικών τάξεων που ενδιαφέρονται για τα συμφέροντά τους στο τόπο που ζουν και δουλεύουν, ενισχύει το ρόλο των περιφερειακών και τοπικών φορέων διοίκησης.

Η τάση αυτή ενισχύθηκε και από την έρευνα. Εξετάζοντας τις μεταπολεμικές περιφερειακές πολιτικές στο ιδιαίτερα αποκεντρωμένο ομοσπονδιακό σύστημα των ΗΠΑ, ο HANSEN [1976] αναρωτήθηκε για την ανάγκη ύπαρξής τους. Τα αίτια της αποτυχίας τους απέδωσε στην ανεξέλεγκτη ανάπτυξη ή την υποβάθμιση των μητροπολιτικών κέντρων και των αγροτικών περιοχών, που οφείλονταν στις συνεχείς μεταβολές της κατανομής του πληθυσμού και των οικονομικών δραστηριοτήτων. Ένας άλλος παράγοντας που επιδρούσε στην ίδια κατεύθυνση ήταν η δημοσιονομική εθνική και αστική πολιτική. Η πρότασή του για τη δημιουργία ενός επιτελικού Οργανισμού Περιφερειακής Ανάπτυξης, άμεσα υπαγόμενου στον Πρόεδρο, οδηγεί κατ' ευθεία σε μακροχρόνιο και ετήσιο διαπεριφερειακό και εσωπεριφερειακό προγραμματισμό με την ευθύνη των Πολιτειών. Ο μηχανισμός αυτός ουσιαστικά ενισχύει την αποκεντρωμένη Διοίκηση.

Αντίθετες απόψεις [MACKEY, 1979] δίνοντας έμφαση στην εναλλαγή ήπιων και ισχυρών περιφερειακών πολιτικών, κάτω μάλιστα από την επίδραση της ανεργίας σε εθνικό επίπεδο, επεσήμαναν τις δυσκολίες που φέρνουν στην εθνική οικονομία οι ειδικές περιφερειακές πολιτικές.

Οι απόψεις αυτές, όμως, όχι μόνον δεν φαίνονται να γίνονται αποδεκτές, αλ-

λά αντίθετα ενισχύουν το ρόλο των περιφερειακών προγραμμάτων σε βάρος του περιφερειακού προγραμματισμού.

Η πολιτική της ενίσχυσης των περιφερειακών προγραμμάτων, επικράτησε και στον Ευρωκοινοτικό χώρο, όπου προϋποθέτοντας την ένταξη του πληθυσμού, την οργάνωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και την αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων των διοικητικών οργάνων, αποσκοπείται με την εξουδετέρωση των περιφερειακών ανισοτήτων, η δημιουργία κλίματος σταθερότητας, συμπεριλαμβανόμενης και της νομισματικής [GIOLITTI, 1978].

Πριν εξεταστεί ο ρόλος της Διοίκησης στον Περιφερειακό Προγραμματισμό, θα πρέπει να λάβουμε υπ' όψη ότι χρησιμοποιήθηκε αρχικά σαν μία από τις διαστάσεις που σημάδεψαν τα όρια του εθνικού και περιφερειακού οικονομικού προγραμματισμού [ISARD-REINER, 1962]. (Οι άλλες διαστάσεις ήταν η οικονομία, οι νομικές και πολιτικές δομές και το φυσικό περιβάλλον). Σύμφωνα λοιπόν με τη διοικητική διάσταση έγινε η ταξινόμηση του προγραμματισμού σε επίπεδο χώρας (εθνικός οικονομικός προγραμματισμός), σε επίπεδο περιφέρειας (περιφερειακός οικονομικός προγραμματισμός) και σε επίπεδο αστικών περιοχών (αστικός οικονομικός προγραμματισμός).

Αυτό το τελευταίο επίπεδο ο GLASSON [1975] ονομάζει τοπικό αντί αστικό, δίνοντάς του οπωσδήποτε ευρύτερο περιεχόμενο. Και αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία από τη στιγμή που θεωρείται αναγκαία στην περιφέρεια προγραμματισμού η προσέγγιση από την περιφέρεια και όχι από το αστικό κέντρο [GOTMANN, 1980].

Το διοικητικό στοιχείο στις περιφέρειες προγραμματισμού, που αποτελούν εργαλεία, για δράση, έχει ιδιαίτερη βαρύτητα αφού απαιτούνται:

- φορείς λήψης και πραγμάτωσης αποφάσεων
- ενότητα διοικητικής δικαιοδοσίας [ΚΟΝΣΟΛΑΣ, 1983].

Για να είναι διοικητικά βιώσιμες οι περιφέρειες προγραμματισμού θα πρέπει [SMITH, 1965]:

- να είναι τόσο μεγάλες ώστε να υποστηρίξουν μία ομάδα επαγγελματικής διοίκησης
- να ελέγχουν τα κύρια εσωτερικά δίκτυα επικοινωνιών
- να περιέχουν τις κύριες περιοχές συγκέντρωσης των κατοίκων
- να έχουν δυνατότητες για την ύπαρξη των απαραίτητων ταλέντων στις υπηρεσίες
- να λαμβάνουν υπ' όψη τοπογραφικούς παράγοντες.

Η ύπαρξη των στοιχείων αυτών δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί απαγορευτική προσέγγιση στις μικρές περιφέρειες. Θα πρέπει, αντίθετα, να θεωρηθεί σαν εισαγωγή στην αναγκαία έννοια της ιεράρχησης των περιφερειών και των «κέντρων» τους σε μία χώρα.

3. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Ο Περιφερειακός Οικονομικός Προγραμματισμός περιλαμβάνει:

- τη φάση του σχεδιασμού ή προπαρασκευαστική περίοδο και
- τη φάση της εκτέλεσης ή εκτελεστική περίοδο.

Κάτω από δεδομένες καταστάσεις οι τεχνοκράτες σχεδιαστές του περιφερειακού προγραμματισμού θεωρούν, συνήθως, ότι ο ρόλος τους λήγει με την πρώτη φάση, ενώ οι διοικητικοί-γραφειοκράτες ότι ο δικός τους αρχίζει ουσιαστικά με τη δεύτερη. Μεταφραζόμενο αυτό σε όρους προγραμματισμού σημαίνει ότι – θεωρώντας τις βασικές λειτουργίες του προγραμματισμού – ο προγραμματισμός περιορίζεται σε μία στατική συμμετοχή από την προκαταρκτική έκθεση, στη συλλογή και ανάλυση δεδομένων, στο πρόγραμμα και τελικά τις προτάσεις αφήνοντας στους διοικητικούς, τις περισσότερες φορές, τη δυναμική συμμετοχή στα στάδια του ελέγχου και της εφαρμογής. Κατά τον MAYNE [1962] η επαφή του προγραμματιστή με το διοικητικό πραγματοποιείται στα σημεία όπου ο πρώτος λαμβάνει υπ' όψη:

- την Ηγεσία της Εκτελεστικής εξουσίας σαν οδηγό προς τους επιθυμητούς στόχους.
- τις αντιθέσεις της γραφειοκρατίας στο καταρτιζόμενο πρόγραμμα.
- τη κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας.
- τη κατανομή ευθύνης μεταξύ διοικητικών υπηρεσιών, που είναι απαραίτητες για την υποστήριξη και εκτέλεση του προγράμματος.
- τη σχεδίαση με τη συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων όχι μόνο της Διοίκησης αλλά και του πληθυσμού.
- την ύπαρξη χρηματοδοτικών πόρων και διοικητικών μηχανισμών για την πραγμάτωση του προγράμματος.
- την εξουδετέρωση σύγκρουσης στόχων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, που πιθανόν να οφείλεται και στους περιορισμένους πόρους.

Στην διάρκεια της προπαρασκευαστικής περιόδου (του σχεδιασμού) οι αρμοδιότητες του προγραμματιστή συνίστανται [LAMOUR, 1962]:

- στην ανάλυση των δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών, φυσικών και θεσμικών στοιχείων της περιφέρειας
- στη σχεδίαση ενός προγράμματος που επιδιώκει συγκεκριμένους στόχους
- στην προγραμματισμένη επίτευξή τους με βάση δεδομένες προτεραιότητες και
- στον υπολογισμό των τεχνικοοικονομικών προβολών που είναι απαραίτητες για την πραγματοποίησή του.

Στα πλαίσια αυτά οι φορείς του τεχνοκρατικού προγραμματισμού μπορεί να πάρουν τη μορφή:

- Οργανισμών μελέτης, που σαν έργο έχουν την κατάρτιση προκαταρκτικών μελετών, την υποβολή αναφορών, όπου προτείνουν τρόπους λύσης των

προβλημάτων και δημιουργίας προϋποθέσεων για την εφαρμογή προγραμμάτων.

Η επανδρωσή τους μπορεί να γίνει από μεμονωμένους ερευνητές, που απαρτίζουν ομάδες εργασίας ή επιχειρήσεις συμβούλων Μπορεί να έχουν κάποιο νομικό σχήμα. Θεωρείται όμως απαραίτητος ο έλεγχός τους από την εκτελεστική ή και τη νομοθετική εξουσία, ιδιαίτερα σε ομοσπονδιακά διοικητικά συστήματα.

- Εταιρείες μελέτης, που σαν έργο τους έχουν την επεξεργασία του συνόλου του προγράμματος. Παίρνουν τη μορφή ιδιωτικών εταιρειών. Σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν επεκταθεί και σε εκτελεστικό ρόλο.

Στη διάρκεια της εκτελεστικής περιόδου (εφαρμογής) οι αρμοδιότητες του προγραμματιστή συνίστανται γενικά στην πραγμάτωση του Σχεδίου. Ο LAMOUR [1962] κάνει τη σημαντική διάκριση μεταξύ Σχεδίων που επιδιώκουν την περιφερειακή βελτίωση, που οφείλεται σε ένα έργο μεγάλης επίδρασης και Σχεδίων που επιδιώκουν την ολοκληρωμένη οικονομική ανάπτυξη, που βασίζεται στην ύπαρξη μεγάλου αριθμού διασκορπισμένων οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων. Στη φάση αυτή, και για τα πρώτα σχέδια, έχουμε ένα όργανο καθαρά εκτελεστικό, για τα δεύτερα όμως προστίθεται και συντονιστικό έργο. Από την πρακτική της περιφερειακής ανάπτυξης στον Γ' Κόσμο, αλλά και στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες του αναπτυγμένου κόσμου έχει βγει σαν συμπέρασμα ότι στην περίπτωση του σχεδιασμού, που βασίζεται σε έργο μεγάλης επίδρασης, το έργο αυτό πρόκειται βασικά για έργο υποδομής [ILCHMANN-URHOFF, 1975], που μπορεί μερικές φορές να είναι έργο έντασης εργασίας. Το έργο αυτό μπορεί να αναφέρεται σε δραστηριότητες όπως, της ανάπτυξης της καλλιεργούμενης γης, σε σχέδια κοινοτικής ανάπτυξης και προγράμματα δημοσίων έργων.

Τα τελευταία, όμως, χρόνια, μεγάλη ανάπτυξη πήρε και ο σχετικός τομέας εφαρμογής «ειδικών» περιφερειακών πολιτικών, όπως της προστασίας του περιβάλλοντος.

Ανάλογα με τον τρόπο που επιλέγεται για την εκτέλεση του συγκεκριμένου Προγράμματος, παίρνει μορφή και η Διοίκησή του. Έτσι στην περίπτωση εφαρμογής κάποιου υποδείγματος της περιφερειακής οικονομικής πολιτικής, όπως πίνακες εισροών-εκροών, ανάλυση συγκριτικού κόστους, ανάλυση κόστους επενδύσεων, μεταφορικά υποδείγματα [ISARD-VAN ZELL, 1975], ο προγραμματιστής, αποσυνδέεται από τη φάση εκτέλεσης του προγράμματος. Αν όμως, η λύση του Προβλήματος περνά από ένα αποκεντρωμένο περιφερειακό δημόσιο οργανισμό [HASKEL-PRICE, 1973], το βάρος πέφτει στους ειδικούς και υπάλληλους, που μετέχουν σ' αυτόν.

Ο φορέας όμως του περιφερειακού προγραμματισμού δεν εξαρτάται μόνον από το μέγεθος του έργου αλλά και το βαθμό διοικητικής αποκέντρωσης. Έτσι, και για την περίπτωση της περιφερειακής βελτίωσης, ο διοικητικός φορέας μπορεί να πάρει τη μορφή [LAMOUR, 1962]:

- των κεντρικών υπηρεσιών του Κράτους
- ενός οργανισμού, ελεγχόμενου από το Κράτος
- μίας εταιρείας, όπου συμμετέχουν το Κράτος, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συνεταιρισμοί, επιμελητήρια και ιδιώτες
- ενός ειδικού οργάνου, που βάσει κάποιου νόμου, απαρτίζουν οι τοπικές αρχές και ιδιώτες.
- μίας ιδιωτικής εταιρείας, που επιχορηγείται και ελέγχεται από το Κράτος.

Στην περίπτωση της γενικής περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης, ο φορέας προγραμματισμού μπορεί να πάρει τη μορφή:

- Ινστιτούτων ή Ταμείων, που σχεδιάζουν το Πρόγραμμα, έχουν αυτοδύναμο προϋπολογισμό και έλεγχο κάθε δημόσιου ή ιδιωτικού φορέα στη φάση εκτέλεσης του έργου
- Γραφείων Διοίκησης, που προτείνουν Σχέδια, διατηρώντας μία σχετική ανεξαρτησία, στην Εκτελεστική εξουσία
- Συντονιστικών Συμβουλίων για την Ανάπτυξη, με μόνο συμβουλευτικό και κανένα εκτελεστικό και χρηματοδοτικό χαρακτήρα.

Ένας ολοκληρωμένος φορέας περιφερειακού προγραμματισμού, υπεύθυνος τόσο για τη φάση σχεδιασμού όσο και εκτέλεσης, είναι ένας, ολοκληρωμένος διοικητικός οργανισμός και περιλαμβάνει:

- τη Διοίκηση
- τη Τεχνική Διεύθυνση
- την Οικονομική Διεύθυνση
- τη Διοικητική και Λογιστική Διεύθυνση.

Δεν θα πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι η εκτέλεση ενός προγράμματος εξαρτάται από τη χρηματοδότησή του και αυτή από τη διοικητική λειτουργία και τη θεσμική δομή του οργάνου. Έτσι, το όργανο χρηματοδότησης, ιδιαίτερα αν πρόκειται για το Δημόσιο ή κάποια Τράπεζα ή Οργανισμό Ανάπτυξης, αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα εφαρμογής του προγράμματος.

4. Η ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Η Δίοικηση του περιφερειακού προγραμματισμού σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να αποτελεί συνάρτηση 3 κατηγοριών παραγόντων:

- τεχνοκρατικών
- λειτουργικών και
- θεσμικών.

Η πρώτη κατηγορία παραγόντων αποτελεί την παραδοσιακή προσέγγιση του θέματος και εξετάστηκε διεξοδικά στην προηγούμενη παράγραφο.

Η δεύτερη κατηγορία παραγόντων, έχει διαμορφωθεί, παραδοσιακά επίσης, στο πλαίσιο λειτουργίας των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Οι αρχές διοίκησης του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας [KOONTZ-O' DONNELL, 1972] (σχεδια-

σμός, οργάνωση, επάνδρωση, διοίκηση και έλεγχος) τείνουν να εισαχθούν και στη Δημόσια Διοίκηση. Κατάλληλο πεδίο εισαγωγής τους αποτελεί η Περιφερειακή Διοίκηση. Έτσι η μορφή οργάνωσης που αναφέρθηκε παραπάνω έχει γίνει με βάση αυτές τις αρχές στα πλαίσια όμως και των τεχνοκρατικών παραγόντων.

Η τρίτη κατηγορία, των θεσμικών παραγόντων, αναφέρεται στις θεωρητικές προοπτικές και πρακτικές εφαρμογές της Λαϊκής Συμμετοχής στη Διοίκηση.

Εξετάζοντας από παλιά τη διαδικασία της Λαϊκής Συμμετοχής στη Διοίκηση θα παρατηρήσουμε ότι ήταν πολύ περιορισμένη ως ανύπαρκτη. Ακόμη και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις παρουσίασαν μεγαλύτερη εξέλιξη, γιατί η συμμετοχή των εργαζόμενων στην οργάνωση εξασφάλιζε οικονομικά πλεονεκτήματα από την αποκέντρωση της εξουσίας, στην επάνδρωση εξασφάλιζε εργατικό δυναμικό με μικρό κόστος μεταφοράς και μερικές φορές και εργατικού μισθού και στη διοίκηση με τη δημιουργία τοπικών πλεονεκτημάτων που εξασφάλιζε η συμμετοχή των εργαζομένων στη λήψη των αποφάσεων.

Στον τομέα όμως της Δημόσιας Διοίκησης, και ιδιαίτερα της Περιφερειακής παρά την ύπαρξη θεωρητικών θέσεων από τον 19ο αιώνα (Marx) ως τις ημέρες μας (Almond και Verba, Dahrendorf), [HORNLEY, 1977] η λαϊκή συμμετοχή υπήρξε περιορισμένη. Κάποια πρόοδος, υπήρξε στο φυσικό περιφερειακό και ιδιαίτερα τοπικό προγραμματισμό περισσότερο θεματικά-οικισμός, εκπαίδευση, υγεία, αναψυχή, κοινοτικές υπηρεσίες, αστυνομία – παρά ολοκληρωμένα.

Το φαινόμενο παρατηρήθηκε κύρια σε Ευρωπαϊκές χώρες με ψηλό επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης (Μεγάλη Βρεταννία, Σουηδία, Ιταλία) ή πρωτοποριακής εφαρμογής του θεσμού της αυτοδιαχείρισης (Γιουγκοσλαβία).

Χαρακτηριστικά της πρώτης ομάδας χωρών υπήρξαν η εκδήλωση της συμμετοχής μέσα από τα όργανα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Διοίκησης, ενώ της δεύτερης μέσα από αυτοδιοικούμενους οργανισμούς όπου συμμετέχουν παραγωγοί και χρήστες αγαθών και δημόσιων υπηρεσιών τόσο σε επίπεδο εθνικής περιφερειακής [KASOFF, 1976] όσο και τοπικής – αστικής οικονομίας [SIMMIE-HALE, 1978].

5. Ο ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΣΑΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΑΓΑΘΟ

Από τη στιγμή που αναπτύχθηκε περιφερειακή «συνείδηση» στην περιφέρεια και η υποχρεωτική εφαρμογή περιφερειακής πολιτικής έγινε Συνταγματική υποχρέωση για τη Κεντρική Διοίκηση, ο Περιφερειακός Προγραμματισμός έπαυσε να αποτελεί αντικείμενο ακαδημαϊκής έρευνας και πρωτοβουλίας ή προνόμιο τεχνοκρατικού σχεδιασμού και γραφειοκρατικής εκτέλεσης.

Αυτό σημαίνει ότι ο περιφερειακός προγραμματισμός:

- αποτελεί δικαίωμα και υποχρέωση του πολίτη
- πρέπει να εξυπηρετεί πολλούς χρήστες ταυτόχρονα.

Με άλλα λόγια θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι γι' αυτόν ισχύουν οι αρχές:

- της αδυναμίας εφαρμογής του αποκλεισμού και
- της αδιαιρετότητας της κατανάλωσής του.

Έτσι, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι ο περιφερειακός προγραμματισμός διεπόμενος από τις παραπάνω αρχές αποτελεί δημόσιο αγαθό [ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΑΣ, 1979].

Κάθε δημόσιο αγαθό έχει σαν σκοπό του τη μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας, κατανεμόμενο στους πολίτες και στο χώρο.

Η γρήγορη ανάπτυξη της θεωρίας των δημόσιων αγαθών, η εξέλιξη της παραδοσιακής θεωρίας της ευημερίας στα νέα οικονομικά της ευημερίας στηριγμένα στον κανόνα του Pareto, δεν θα μας απασχολήσουν.

Εδώ κύρια θά μας απασχολήσει η χωρική διάσταση του «νέου» δημόσιου αγαθού. Διάσταση που η ανάλυση της προηγούμενης παραγράφου προδιαγράφει ότι θα γίνει προς δύο κατευθύνσεις.

Έτσι, προκειμένου για τη Διοίκηση του περιφερειακού προγραμματισμού και επειδή συμπίπτει σε μεγάλο βαθμό η ιδιότητα του καταναλωτή με εκείνη του παραγωγού, γιά να παραχθεί και καταναλωθεί το αγαθό (περιφερειακός προγραμματισμός), θα πρέπει ο παραγωγός ή και ο καταναλωτής να μετακινηθεί. Η αδυναμία ή η αποφυγή τη συμμετοχής που πολλές φορές δεν υφίσταται μόνο από τη πλευρά τη συγκεντρωτικής διοίκησης, αλλά και της λαϊκής διαστακτικότητας θα μπορούσε να εξηγηθεί σε οικονομικούς όρους.

Οι όροι αυτοί συνδέονται με την ύπαρξη ψηλού κόστους ευκαιρίας, που δημιουργεί η συμμετοχή στα κοινά, αλλά και κόστους μεταφοράς. Γιά τους λόγους αυτούς το προκείμενο αγαθό θα μπορούσε να καταταχθεί στην ιδιαίτερη εκείνη κατηγορία δημόσιων αγαθών που ονομάζονται «αγαθά γιά τα οποία πρέπει να μετακινηθείς» [LEA, 1979].

Το κύριο πρόβλημα αυτής της κατηγορίας των δημόσιων αγαθών αποτελεί ο καθορισμός του άριστου μεγέθους και του τόπου εγκατάστασης της σχετικής διευκόλυνσης.

Γιά να ληθεί το πρόβλημα λαμβάνονται υπ' όψη τα παρακάτω κριτήρια:

- της συμπεριφοράς των χρηστών που θα πρέπει να αριστοποιηθεί
- της παραγωγικής λειτουργίας που θα πρέπει να μεγιστοποιεί την αποδοχή των ροών από τους χρήστες.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι διευκολύνσεις, ροές και χρήστες έχουν δανειστεί από την αντίστοιχη εμπορική ορολογία εμπορικά κέντρα, ταμειακές ροές και καταναλωτές. Κι αυτό γιατί και τα παραπάνω κριτήρια αποτελούν προσεγγίσεις, όπως στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας, στη ζήτηση και την προσφορά. Παραφράζοντας λοιπόν τους δανεικούς όρους στο θέμα μας αναφερόμαστε σε διοικητικά κέντρα, ροές διοίκησης και διοικούμενους σαν υποκεί-

μενα και αντικείμενα ταυτόχρονα οι τελευταίοι της περιφερειακής διοίκησης.

Στο ίδιο θέμα η ποσοτική μαθηματικοποιημένη προσέγγιση επιχειρείται με τη χρήση τριών βασικών κατηγοριών υποδειγμάτων.

- 1) Με τη χρήση της θεωρίας της ευημερίας [BIGMAN-REVELLE, 1978] και [LEA, 1979] και σκοπό την ανακατανομή των πόρων που μεγιστοποιούν την ευημερία. Τα μοντέλλα που χρησιμοποιούνται είναι βασικά γραμμικού προγραμματισμού.
- 2) Με τη χρήση υποδειγμάτων χωρικής επίδρασης [LEONARDI, 1978] με σκοπό τον καθορισμό μιάς φόρμουλας στην κατεύθυνση της χωρικής επίδρασης και της αποδεκτικότητας των χρηστών. Τα χρησιμοποιούμενα μοντέλλα είναι λογαριθμικής μορφής και έχει αποδειχθεί η αναλογική τους σχέση με στατιστικούς μηχανισμούς της Θερμοδυναμικής λειτουργίας (τις αρχές του Plank και της Εντροπίας).
- 3) Με τη χρήση υποδειγμάτων αριστοποίησης του τόπου εγκατάστασης δημόσιων διευκολύνσεων.

Στα υποδείγματα αυτά λαμβάνονται υπ' όψη: α) η απόσταση, β) το πληθυσμιακό μέγεθος, γ) ο βαθμός αστικοποίησης, δ) το αποτέλεσμα ικανοποίησης, που φανερώνει το βαθμό που η ύπαρξη μιάς διευκόλυνσης μειώνει την ανάγκη ικανοποίησης από μία άλλη, ε) το αποτέλεσμα αποδοχής, που φανερώνει ότι το οριακό κόστος σε χρήμα και χρόνο μεταφοράς περισσότερων διευκολύνσεων είναι μικρότερο από αυτό της πρώτης διευκόλυνσης.

Όλα αυτά τα υποδείγματα αφορούν ανάλυση των περιοχών και υπηρεσιών και χρησιμοποιούνται τεχνικές μοντέλλων επίδρασης σε συνδυασμό με πίνακες εισροών- εκροών [LINTHOPST-VAN PRAAG, 1981] και πρακτικά, δηλαδή σε τοπικό επίπεδο κύρια, την ανάλυση της κοντινότερης γειτονιάς (χρήσης), και της *quadrat analysis* [WHITE].

Έχει ακόμη χρησιμοποιηθεί το υπόδειγμα της άριστης κατανομής των πόρων σε διοικητικές μονάδες, όπου οι περιφερειακές ανισότητες ευημερίας μετριούνται σε όρους μετανάστευσης. [VAN DER BERG, KLAASSEN, VIJVERBERG, 1976].

Οι διευκολύνσεις στις οποίες τα υποδείγματα αυτά αναφέρονται ταξινομούνται βάσει της κλασσικής κατάταξης των Δημόσιων δραστηριοτήτων του ΟΗΕ σε εννέα κατηγορίες:

- Γενικές δημόσιες υπηρεσίες
- Άμυνα
- Εκπαίδευση
- Υγεία
- Κοινωνικές υπηρεσίες
- Κοινοτικές υπηρεσίες
- Υπηρεσίες αναψυχής και πολιτισμού
- Παραγωγικές (οικονομικές) υπηρεσίες

– Άλλες οικονομικές υπηρεσίες.

Η Διευκόλυνση της Διοίκησης του Περιφερειακού Προγραμματισμού, γιά να μπορέσει να παίξει το σύνθετο ρόλο που απαιτεί ο ολοκληρωμένος, όπως τον είδαμε, προγραμματισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει στοιχεία όλων των κατηγοριών γιατί είναι τόσο ευρεία όσο είναι η Κεντρική Διοίκηση και τόσο στενή όσο η περιφέρεια αναφοράς της.

6. Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΝΑ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΘΕΣΕΩΝ

Έχουν γίνει πολλές προσπάθειες από τους περιφερειολόγους για να προσεγγίσουν θετικά το πρόβλημα της εγκατάστασης στο χώρο της Διοίκησης του Περιφερειακού Προγραμματισμού.

Οι προσπάθειες αυτές μπορούν να ομαδοποιηθούν σε δύο κατηγορίες:

α) τον καθορισμό περιφερειών προγραμματισμού

β) τον καθορισμό του τόπου εγκατάστασης της Διευκόλυνσης.

Και οι δύο κατηγορίες προσεγγίσεων γιά το γεωγραφικό καθορισμό του χώρου άσκησης της Διοίκησης του Περιφερειακού Προγραμματισμού δεν είναι επαρκείς.

Στην πρώτη κατηγορία προσέγγισης, δεν έχει αναπτυχθεί μία αντικειμενική μέθοδος προσδιορισμού του χώρου προγραμματισμού. Ο υπολογισμός παραγόντων όπως:

– το διοικητικό σύστημα που επικρατεί

– η ακτινοβολία των υφιστάμενων αστικών κέντρων

– η διαχρονική και de facto χωρική διάσταση του περιφερειακού προγράμματος

– η σύνδεση με το οικονομικό σύστημα που λειτουργεί δημιουργεί καταστάσεις υποκειμενικού-γιά τη Κεντρική Διοίκηση-καθορισμού της Περιφέρειας Προγραμματισμού.

Στην δεύτερη κατηγορία προσέγγισης, λαμβανομένης υπ' όψη σαν βασικής μεταβλητής της απόστασης, αναπτύχθηκαν μοντέλλα κατανομής-ανακατανομής.

Τα μοντέλλα αυτά ξεκινούν από την υπόθεση της ελαχιστοποίησης της απόστασης μετακίνησης του πληθυσμού με την αποτελεσματική εγκατάσταση των διευκολύνσεων και όχι με τη δίκαιη εγκατάστασή τους [SAVAS, 1979]. Τελικά η χρησιμοποίηση αποκλειστικά της μεταβλητής απόστασης, χωρίς να λαμβάνονται υπ' όψη άλλα οικονομικά, κοινωνικά και σχεδιαστικά δεδομένα μεταβάλλει τα υποδείγματα αυτά από χρήσιμα εργαλεία ανάλυσης σε ασκήσεις της θεωρίας των πιθανοτήτων.

Ξεκινώντας, λοιπόν, από τις παραπάνω διαπιστώσεις και την παρατηρούμενη τάση χρησιμοποίησης της θεωρίας κεντρικής θέσης γιά τον προσδιορισμό του τόπου εγκατάστασης των δημόσιων διευκολύνσεων [BEUTEL, 1981]

και το σχεδιασμό των χρήσεων γής [HOPKINS, 1977] και μελετώντας τις δυνατότητες του εργαλείου αυτού, καταλήγουμε στο να υιοθετήσουμε τη θεωρία κεντρικής θέσης σαν το γενικό υπόβαθρο της αναφοράς μας.

Πράγματι, η θεωρητική κατασκευή των CHRISTALLER [1966] και LÖSCH [1954] φαίνεται να ικανοποιεί την ανάλυσή μας για τους παρακάτω λόγους:

- α) προσδιορίζει την παραγωγική σχέση που υπάρχει μεταξύ ενός κέντρου και της ενδοχώρας του.
- β) υποθέτει, με αυτόματο τρόπο, την ύπαρξη ενός είδους «υπερβάλλουσας σπουδαιότητας», που από την πλευρά της προσφοράς αντιμετωπίζει τις ανάγκες των παραγωγικών μονάδων αλλά και τη ζήτηση των καταναλωτών.
- γ) αναγνωρίζει στο χώρο την ύπαρξη αγαθών κεντρικής τάξης και χαμηλής τάξης, όλων απαραίτητων στους κατοίκους της περιοχής.
- δ) καθορίζει την ιεραρχική κατανομή των πληθυσμιακών συγκεντρώσεων.
- ε) ερμηνεύει τη δημιουργία των ιεραρχικών κέντρων με τις λειτουργίες:
 - του «κατωφλιού», που είναι το ελάχιστο επίπεδο ζήτησης που είναι απαιτητό για την παραγωγή ενός αγαθού ή υπηρεσίας,
 - της ακτίνας, που είναι η απόσταση, μετακίνησης των καταναλωτών για να αποκτήσουν το αγαθό ή την υπηρεσία.

Ακόμη η χρησιμοποίηση της θεωρίας μπορεί να συμβάλλει στην αντιμετώπιση προβλημάτων όπως [BIERMANN, 1973]:

- της συμπεριφοράς καταναλωτών και παραγωγών,
- των μεταβολών στη διάρθρωση του πληθυσμού,
- της κινητικότητας των παραγωγικών συντελεστών,
- των κινήσεων του μη απασχολούμενου πληθυσμού, κ.ά.

Βασικό πρόβλημα για την εφαρμογή της θεωρίας αποτελεί ο προσδιορισμός και η μέτρηση της κεντρικότητας. Η δυσκολία προέρχεται από την έλλειψη στατιστικών δεδομένων, τα αντικειμενικά εμπόδια και την μη αποδοχή μιά άριστης μεθόδου [KLEMMER, 1978].

Η ανεπάρκεια των στατιστικών δεδομένων δημιουργείται από την αδυναμία, υπολογισμού του συνόλου των κεντρικά παρεχόμενων αγαθών και υπηρεσιών, αλλά και της εισροής, που η παραγωγή απαιτεί.

Τα κυριώτερα αντικειμενικά εμπόδια [NOURSE, 1978] είναι:

- ορισμένα αγαθά δεν καταναλώνονται ολοκληρωτικά σε μερικά κέντρα, έτσι ώστε να προκαλείται μετακίνηση σε κέντρα μεγαλύτερης ειδίκευσης.
- ο καθορισμός των τύπων των οικισμών που προσδιορίζουν την ιεράρχηση κατά τάξεις πολλές φορές είναι απατηλός.
- ο πληθυσμός καθώς αυξάνεται μπορεί να οδηγήσει σε μεγιστοποίηση της ειδίκευσης και όχι σε αναπαραγωγή των λειτουργιών.
- η ανάλυση των μεταβολών στο μέγεθος και τον αριθμό των κεντρικών θέσεων, ουσιαστικά δηλαδή η ζώνη αλληλεπίδρασης, εξ αιτίας του κόστους

μεταφοράς παρουσιάζει δυσκολίες προσδιορισμού.

Κυριώτερες από τις μεθόδους προσδιορισμού της κεντρικότητας, που μέχρι σήμερα έχουν προταθεί είναι:

- α) η μέθοδος εισροών-εκροών [BEUTEL, 1981], που χρησιμοποιεί για προσδιορισμό της ζήτησης του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα τις παρακάτω μεταβλητές:
 - απασχόληση στις παραγωγικές δραστηριότητες
 - μεγέθη παραγωγής
 - μεγέθη κατανάλωσης
 - όγκο επενδύσεων
 - εργατικό εισόδημα και τελική ζήτηση
 - κόστος μεταφοράς
 - αξία διαπεριφερειακού εμπορίου και
 - οικιστικό σύστημα (κατανομή πληθυσμού).
- β) η μέθοδος της ελάχιστης απαίτησης [BIERMANN, 1973] και [ULMANN και DACEY, 1960], που επιδιώκει με το προσδιορισμό της ελάχιστης απασχόλησης ενός παραγωγικού κλάδου σε κάποιο σημείο του χώρου, να καθορίσει το όριο ζήτησης (κατώφλι) για το προϊόν στο χωρικό αυτό σημείο.
- γ) η μέθοδος ανάλυσης σε κύριες συνιστώσες [ISARD, 1979], όπου ξεκινώντας από ένα μεγάλο αριθμό μεταβλητών, που αποτελούν κριτήρια κεντρικότητας, καταλήγουμε σε μερικές μόνον νέες μεταβλητές-κύριες συνιστώσες, που αποτελούν έτσι χαρακτηριστικά κεντρικών θέσεων. Το βασικό μοντέλλο μπορεί να πάρει τη γενική μορφή [KLEMMER, 1978]:

$$T_1 = \sum_{j=1}^m a_{ij}F_j + a_i U_i \quad \text{όπου}$$

T_1 είναι η μεταβλητή

a_{ij} είναι η σχέση μεταξύ της μεταβλητής και του ερμηνευτικού παράγοντα F_j και

U_i είναι συνιστώσα που αναφέρεται σε μία μεταβλητή.

Η μέθοδος έχει δείξει την αξία της, όταν εφαρμόστηκε για τον καθορισμό λειτουργικών περιφερειών, ανεξάρτητα από τη θεωρία της κεντρικής θέσης, όπου η χρησιμοποίηση σαν μεταβλητής και της απόστασης έδωσε αποτελέσματα προσδιορισμού της κεντρικότητας.

Όσον αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής του υποδείγματος κεντρικής θέσης στη Διοίκηση, το ερέθισμα πηγάζει από το γεγονός ότι κάθε κεντρικό σημείο παίζει το ρόλο κοινωνικοοικονομικού μοχλού για την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας του.

Έτσι, οι ίδιοι οι δημιουργοί της θεωρίας ο CHRISTALLER και ο LÖSCH, έδωσαν έμφαση στην σπουδαιότητα των διοικητικών λειτουργιών, σαν μηχανισμού διοικητικής ιεράρχησης, που καθορίζει την «διοικητική αρχή».

Σύμφωνα με αυτή κάθε κέντρο ελέγχει άμεσα 7 τουλάχιστον άλλα κέντρα (το ίδιο και 6 άλλα της αμέσως επόμενης κατώτερης βαθμίδας). Το υπόδειγμα της κεντρικής θέσης έχει αποδείξει την αξία του όχι μόνο στον τομέα του Δημοσίου, αλλά και στην ιεράρχηση της διοίκησης των σύγχρονων επιχειρήσεων [RICHARDSON, 1973].

Ένας πιθανός κίνδυνος στην εφαρμογή του πηγάζει από το γεγονός ότι το διοικητικό αυτό σύστημα, όπως κάθε κυβερνητικό σύστημα, τείνει στην αυτοπροστασία του. Έτσι, στην περίπτωση ελλάττωσης της ζήτησης, που θα προέλθει από μείωση της παραγωγής και του πληθυσμού, το μέγεθος του διοικητικού κέντρου και η τάξη του στην ιεραρχία δεν θα αναπροσαρμοστεί (περιοριστεί) άμεσα.

Παρά τις δυσκολίες που επισημάνθηκαν η χρησιμοποίηση της θεωρίας της κεντρικής θέσης για τον προσδιορισμό της Διοίκησης του Περιφερειακού Προγραμματισμού συνίσταται για τους παρακάτω λόγους:

- α) Από τη στιγμή που η Διοίκηση του Περιφερειακού Προγραμματισμού περιέχει τα στοιχεία της Δημόσιας Διοίκησης, των τεχνοκρατών και της Λαϊκής Συμμετοχής θα πρέπει να βρίσκεται σε όλα τα επίπεδα του χώρου και να παρουσιάζει μία ιεράρχηση, ανάλογα των επιδιωκόμενων στόχων και των οικονομικών, πληθυσμιακών και διοικητικών δεδομένων.
- β) το παραγόμενο από αυτή δημόσιο αγαθό (ο περιφερειακός προγραμματισμός) θα καταναλώνεται ολοκληρωτικά στο χώρο ευθύνης της.
- γ) κάθε αύξηση πληθυσμού θα υποχρεώνει τη Διοίκηση τόσο στη μεγιστοποίηση της εξειδίκευσης, όσο και στη μεγέθυνση των προσφερόμενων υπηρεσιών.
- δ) η παραγωγή της Περιφερειακής Διοίκησης θα προσδιορίζεται αποφαστικά από τη ζήτηση, που θα δημιουργεί ο πληθυσμός και οι παραγωγικές του δραστηριότητες σε μία συγκεκριμένη περιφέρεια.
- ε) η ιεράρχησή της θα διευκολύνεται με τη χρησιμοποίηση δοκιμασμένων στο χώρο πρότυπων ζήτησης.
- στ) ο καθορισμός του κατωφλιού-όριου ζήτησης υπηρεσιών θα μπορεί να καθοριστεί εύκολα όχι μόνον από τη κορυφή (την Περιφερειακή Διοίκηση), αλλά και από τη βάση-τον συμμετέχοντα πληθυσμό.
- ζ) ο καθορισμός της ακτίνας μπορεί εύκολα να προσδιοριστεί με τη χρήση μιάς από τις πολλές μεθόδους που διαθέτει η περιφερειακή ανάλυση, ώστε να ελαχιστοποιηθεί το κόστος μεταφοράς των κατοίκων, που μετέχουν στην παραγωγή (λαϊκή συμμετοχή) ή στην κατανάλωση (σαν χρήστες μιάς υπηρεσίας).
- η) ο σκόπελος του καθορισμού της κεντρικότητας μπορεί να παρακαμφθεί με τη χρήση μιάς από τις μεθόδους που ήδη αναφέρθηκαν.

7. ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ

Θεωρώντας ένα σύστημα κεντρικών θέσεων ιεραρχικά κατανεμημένων στο χώρο, η Διοίκηση του Περιφερειακού Προγραμματισμού θα εγκατασταθεί στα κέντρα αυτά.

Ο προσδιορισμός των κέντρων χαμηλότερης και ψηλότερης τάξης προτείνεται να γίνει με τη χρησιμοποίηση δύο μεθόδων περιφερειακής ανάλυσης:

α) της μεθόδου ανάλυσης των κύριων συνιστωσών.

Η ομαδοποίηση οικονομικών κοινωνικών πολιτικών και διοικητικών μεταβλητών σε κύριες συνιστώσεις θα εμφανίσει την κεντρικότητα στα πληθυσμιακά και οικονομικά και, όχι απαραίτητα, τα υφιστάμενα διοικητικά κέντρα.

β) της μεθόδου κατανομής-ανακατανομής.

Αυτή θα προσδιορίσει κυρίως κέντρα χαμηλότερης τάξης ώστε η αριστοποίηση να γίνει κατά τρόπο που να ελαχιστοποιείται το χρηματικό και χρονικό κόστος μετακίνησης των πολιτών.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα προβλήματα που προκαλεί η Διοίκηση του Περιφερειακού Προγραμματισμού ιδιαίτερα αυτά που συνδέονται με τον προσδιορισμό του πλαισίου λειτουργίας της και του τόπου εγκατάστασης των Υπηρεσιών της, είναι αντικείμενα της Περιφερειακής Επιστήμης.

Στην προσέγγιση που επιχειρήσαμε καταλήξαμε στην υιοθέτηση: α) του γενικού πλαισίου συμμετοχής στο σχήμα Δημόσια Διοίκηση-Τεχνοκράτες-Λαϊκή Συμμετοχή, β) της λειτουργίας της σαν Δημόσιας Διευκόλυνσης, που παράγει ένα δημόσιο αγαθό «για το οποίο πρέπει να μετακινηθείς», γ) της αποδοχής της θεωρίας της κεντρικής θέσης σαν υπόβαθρο τοποθέτησής της στο χώρο.

Γιά να προσδιοριστεί ποσοτικά η κεντρικότητά της, προτείναμε ένα υπόδειγμα, που χρησιμοποιεί τις μεθόδους της ανάλυσης της κύριας συνιστώσας και της κατανομής – ανακατανομής. Η σύντομα, ελπίζουμε, εφαρμογή του, θα μας αποδείξει αν η προσέγγιση αυτή ήταν θετική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Vader Berg, L. — Klaassen, L., Vijverberg, C.: «Optimum Governmental Welfare policy for Regions and Cities», Papers of Regional Science Association, vol 36.
- Bentel, J., 1981: «The Location of Public Facilities in a system of Central Places: An activity analysis approach», Papers of Regional Science Association, vol. 47.

- Biermann, H., 1973: «A note on the central place theory», *Environment and Planning A*, vol 5
- Bigman, D. — Revelle, C., 1978: «The theory of Welfare considerations in Public Facility location problems», *Geographical Analysis*, v. 10.
- Coontz, H. — O' Donnell, C. 1972: «Principles of Management: An analysis of managerial functions,» 5th ed, McGraw-Hill Kogakusha, Tokyo.
- Christaller, W. 1966: «Central Places of Southern Germany» Prentice - Hall, New Jersey.
- Davies, W., 1980: «Higher-Order factor analysis and functional regionalisation» *Environment and Planning A*.
- Giolitti, A., 1978: «Η πολιτική περιφερειακής αναπτύξεως της ΕΟΚ», *Επιθεώρηση Περιφερειακής Αναπτύξεως*, τ.6.
- Glasson, J., 1975: «An introduction to Regional Planning» Hutchinson, London.
- Gottmann, J., 1980: «Centre and Periphery», Sage, Beverly Hills.
- Hansen, N., 1976: «Are Regional Development Policies Needed?», *The Review of Regional Studies*, Vol 6 No 1.
- Haskell E-Price, V., 1973: «State Environmental Management», Praeger, New York.
- Hopkins, L., 1977: «Land-use plan design-quadratic assignment and central-facility models», *Environment and Planning A*, Nol 9.
- Ilchman, W. — Uphoff N., 1975: «Beyond the Economics of labor-intensive development: politics and administration», *Ekistics*, No 237, Athens.
- Isard, W., 1979: «Methods of Regional Analysis: an introduction to Regional Science», Pura Publications, New York.
- Isard, W. — Reiner, T., 1962: «Regional and National Economic Planning and analytic techniques for implementation», *στων Isard-Cumberland Regional Economic Planning*, OECD, Paris.
- Isard, W. — van Zell, R., 1975: «Practical Regional Science Analysis for Environmental Management», *International Regional Science Review*, 1, No 1.
- Καράγεωργας, Δ., 1979: «Οι Οικονομικές Λειτουργίες του Κράτους» τομ. 1. Παπαζήσης, Αθήνα.
- Kasoff, M., 1976: «Local Government in Yugoslavia and the constitutional reform of 1974», *American Institut of Planer's Journal*.
- Klaassen, L., 1978: «Regional Science: Some Dutch Experiences», *Papers of the Regional Science Association*, vol 40.
- Klemmer, Pi, 1978: *Methods for the determination of centrality*, *στων Funcks-Parr (ed) The Analysis of regional structure: essays in honour of A. Lhösch*, Pion, London.
- Kohsaka, H., 1983: «A central-place model as a twolevel location-allocation system», *Envrionment and Planning A*.

- Κόνσολας, Ν.*, 1983: «Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική», τ. Ι., Παπαζήσης, Αθήνα.
- Lamour, P.*, 1962: «Legal and Administrative problems in Regional Economic Development», στον *Isard-Cumberland Regional Economic Planning*, OECD, Paris.
- Lea, A.*, 1979: «Welfare theory, Public Goods and Public Facility Location», *Geographical Analysis*, vol 11 No 3.
- Leonardi, G.*, 1978: «Optimum facility location by accessibility maximising», *Environmental and Planning A*, vol 10 .
- Linthorst, J., van Praag, B.*, 1981: «Interaction patterns and service-areas of local public services in the Netherlands », *Regional Science and Urban Economics*, 11.
- Long, A.*, 1975: «Participation and the Community», *Progress in Planning*, vol 5, Oxford.
- Lösch, A.*, 1954: «The Economics of Location», Yale University Press, New Haven.
- Mackay, R.*, 1979: «The death of Regional policy-Or ressurection squared?», *Regional Studies* vol 13.
- Mayne, A.*, 1962: «Designing and Administering a regional economic plan, with spesific reference to Puerto Rico», στον *Isard-Cumberland Regional Economic Planning*, OECD, Paris.
- Nourse, H.*, 1978: «The Economics of Central-place theory: an alternative approach», στον *Funcks-Parr The analysis of regional structure: essays in honor of A. Lösch*, Pion, London.
- Πίντος Ι.*, 1965: «Η περιφερειακή ανάπτυξις ως προϋπόθεσις της επιτυχίας του οικονομικού προγραμματισμού», στην *ΕΕΕΟ Περιφερειακή Ανάπτυξις και Προγραμματισμός*, Αθήναι.
- Richardson, H.*, 1973: «Theory of distribution of City Sizes. Review and Prospects», *Regional Studies*.
- Savas, E.*, 1979: «On equity in provinding public services», *Ekistics*, no 276, Athens.
- Simmie, J. – Hale, D.*, 1978: «Urban Self Management in Yugoslavia», *Regional Studies*, vol 12.
- Smith, B.*, 1965: «Regionalism 3: the new regional machinery», Acton Society Trust.
- Sycara, K.*, 1981: «Geographic Divisions and Location-Allocation of Regional Services», *Colloque de l' Association de Science Regionale*, Athènes.
- Thornely, A.*, 1977: «Theoretical Perspectives on Planning Participation», *Progress in Planning*, vol 7, Part 1, Oxford.
- Tinbergen, J.*, 1956: «Economic Policy: Principles and Design», North Holland, Amsterdam.

Ullmann, E. – Dacey, M., 1960: «The minimum requirements approach in the urban economic base», Papers and Prceeding of the Regional Science Association vol 6.

White, A.: «Accessibility and public facility location», Economic Geography.

